

آنتی ژن استرالیا در ایران

مجله علمی نظام پزشکی

شماره ۵، صفحه ۳۸۳، ۱۳۴۹

دکتر ایراندخت شعاعی * دکتر نوشین فروزانفر * دکتر فریدون علاء *

مقدمه :

هپاتیت ویروسی به التهاب حاد کبد اطلاق میشود و از التهاب‌های کبد ناشی از ویروس‌های شناخته شده نظیر سیتومگالو ویروس، ویروس تب‌زرد و سرخجه و غیره، مجزا است.

هپاتیت ویروسی به دو شکل بالینی تقریباً مشابه دیده میشود:

۱- هپاتیت عفونی (یرقان اپیدمیک) یا «یرقان با دوره کمون کوتاه» که عامل بیماری، ویروس «A» است.

۲- هپاتیت سرمی «یرقان بعد از ترانسفوزیون» یا «یرقان با دوره کمون طویل» که عامل بیماری، ویروس «B» نامیده میشود.

هپاتیت عفونی سالها است شناخته شده و اهمیت آنرا در زندگی دسته جمعی مثل اردوگاهها باید بخاطر داشت. گرچه انتقال این نوع هپاتیت معمولاً از راه دهان انجام میگردد ولی انتقال بیماری را بوسیله خون و فرآورده‌های آن نیز نباید از نظر دور داشت.

آلودگی آب، غذا و شیر سبب اپیدمی‌های شدید شده و این امر بخصوص در اپیدمی هپاتیت بچه‌ها بطور مکرر مشاهده میشود.

وجود ویروس در خون از دوره کمون بیماری شروع میشود و ماهها بعد از بهبود نیز ادامه خواهد داشت. چون ویرمی همراه با دفع ویروس از مدفوع بیماران است این امر، بخصوص در مبتلایان بشکل بدون یرقان، خطر گسترش بیماری را توسعه میدهد.

هپاتیت سرمی اولین بار بسال ۱۸۸۳ مقارن با شیوع یرقان در کارگرانی که با نصف انسانی برضد آبله واکسینه شده بودند، شناخته شد. دیرزمانی بعد این نوع یرقان در مراکز واکسینا -

سیون، مراکز درمان مبتلایان به بیماری قند و بطور کلی مراکزی که تزریقات مکرر توسط سرنگ یا سوزن‌های آلوده به سرم یا خون ناقلین انجام میگرفت، مشاهده شد. توسعه دامنه مصرف خون و فرآورده‌های پلاسمائی، به گسترش بروز این نوع هپاتیت افزود. دوره کمون هپاتیت سرمی طولانی است (تا ۶ ماه) و ویرمی تا سالها پس از بهبود ممکن است ادامه یابد. در حال حاضر خطر انتقال هپاتیت در گیرندگان خون، متناسب با تعداد واحدهای خون دریافت شده (تا ۶ واحد)، بصورت تصاعد هندسی افزوده میشود. نسبت ابتلا با تجویز اجزای (فراکسیون) خون خیلی بیشتر است، مثلاً خطر ابتلا بعد از تزریق فیبرینوژن ۳۵ بار بیش از تزریق خون تنها است. در حقیقت امروز هپاتیت ویروسی مهمترین عارضه وخیم ترانسفوزیون یا تجویز فراکسیون‌های پلاسمائی محسوب میشود (2,1)

کشف آنتی ژن استرالیا بوسیله Blumberg بسال ۱۹۶۴، (3,4,5,6) و رابطه آن با هپاتیت سرب، روش نوین و جالبی را در بررسی هپاتیت‌های سرمی پدید آورد. این آنتی ژن در سرم بیماران مبتلا به هموفیلی، موقعیکه بروش ایمونودیفوژن در مقابل سرم یکی از بومیان استرالیائی آزمایش میشد، کشف شد اندک زمانی بعد این آنتی ژن در خون بیمارانیکه ترانسفوزیون مکرر شده بودند مشاهده گردید و جستجوی آنتی ژن در خون مبتلایان به بیماریهای مختلف به نتیجه زیر منجر شد:

در مبتلایان به هپاتیت ویروسی	۲۰٪
» لوسمی‌ها	۱۰-۱۴٪
» جذام	۹٪

* مرکز پزشکی پهلوی - دانشکده پزشکی دانشگاه تهران

داشتند از جمله، اپیدمی تیم فوتبال Holycross (13)، اپیدمی Tilbury (14) در انگلستان و اپیدمیهای دیگر، آنتی ژن استرالیا دیده نشد (Au/sh منفی) و تأیید شد که اپیدمیهای اخیر از نوع عفونی هستند. تفاوت دیگر هپاتیت عفونی و سرمی اینست که در هپاتیت عفونی گاما گلوبولین در خارج بدن (in vitro) آلودگی سرم را خنثی نموده و از نظر درمانی هم در بهبود بیماری مؤثر است (15) در صورتیکه در هپاتیت سرمی، گاما گلوبولین در خارج بدن برای از بین بردن آلودگی مؤثر نیست و ارزش درمانی هم ندارد. با توجه به گزارشهای نامبرده و نتایج حاصله و با در نظر گرفتن اینکه شیوع آنتی ژن استرالیا در خون دهندگان حرفه‌ای بنحو قابل توجهی از خون دهندگان داوطلب بالاتر است (16) و وجود آنتی ژن استرالیا را در سه گروه، هموفیلیک‌ها، خون دهندگان حرفه‌ای و خون دهندگان داوطلب، بررسی نمودیم.

طرز عمل:

نمونه‌های سرم خون دهندگان حرفه‌ای بوسیله مرکز انتقال خون مرکز پزشکی پهلوی (خانم دکتر برلیان) و یک بانک خون خصوصی تهران تهیه شد.

نمونه‌های سرم خون دهندگان داوطلب بوسیله مرکز انتقال خون ارتش (آقای دکتر افتخاری) در اختیار ما قرار گرفت و میتوان گفت نمونه‌های مذکور از افراد سالم هتروژن است که از مناطق مختلف کشور، بخصوص مناطق روستائی، که بخدمت وظیفه اعزام شده‌اند تهیه شده است.

نمونه‌های آنتی ژن و آنتی کور شناخته شده استرالیا بوسیله Dr. Prince و Dr. Niall Findlayson (Cornell) و Dr. Sch. Wartz اهدا شد و پس از کشف اولین آنتی ژن استرالیا در تهران، آنتی ژن اخیر برای بررسی مقدماتی سرمهای دیگر بکار برده شد. آنتی کور استرالیا را از میان بیماران هموفیلیک ایران با بیماران مبتلا به خونریزیهای ارثی که مکرر ترانسفوزیون شده و در تأیید تجربه دیگران احتمالاً هیپرایمونیزه بودند، با وجودیکه هیچ مورد هپاتیت واضح در سابقه آنها وجود نداشت، بدست آوردیم. مشابه بودن آنتی ژن و آنتی کور در هر مورد بوسیله مقابله با نمونه‌های خارجی و توجه خاص بشکل خط رسوب که آواخر دو نوع آنتی ژن از یک نوع است، وجه مشترک دارد و با اصولاً مجزا است کنترل شد.

برای جستجوی آنتی ژن و آنتی کور از دو روش زیر استفاده شد. ۱- ایمونو پرسیپیتاسیون الکتروفورز-Immunoprecipitation Barbitone. این آزمایش با تامپون باربیتون، Barbitone pH 8.1 و نوبل آگار Noble Agar یا کلیئر آگار Clear Agar

افراد ظاهراً سالم آسیای جنوب شرقی و ممالک گرمسیر ۱-۲۰٪ این آنتی ژن در افراد سالم آمریکای شمالی و اروپا بندرت مشاهده شد. در دیگر بیماریهای کبد، صرف نظر از هپاتیت، آنتی ژن مذکور دیده نشده گرچه سیروز اولیه صفراوی بنحو قابل توجهی از این قاعده مستثنی است.

Prince (6) وجود آنتی ژن را در خون بیماری که دوره کمون هپاتیت بعد از ترانسفوزیون را میگذراند نشان داد و آنرا آنتی ژن SH (هپاتیت سرمی) نام نهاد، کمی بعد عنوان، HAA) Hepatitis Associated Antigen بوسیله دیگران معمول شد. در آن زمان گزارشهای زیادی مبنی بر وجود آنتی ژن استرالیا در هر دو نوع هپاتیت (عفونی و رمی) ارائه شد که مرز آندو راشکسته و تفکیک هپاتیت سرمی را از عفونی بدین طریق مغشوش و غیرممکن مینمود در صورتیکه بررسی‌های اخیر وجود آنتی ژن استرالیا را توأم با هپاتیت سرمی بنحو بارزی تأیید و بار دیگر این مسئله را روشن میکند که دو نوع هپاتیت ویروسی وجود دارد که از نظر طرز انتقال، دوره کمون، شدت و دوره بیماری و از نظر سن و نوع ایمنی مجزا و مشخص هستند.

مطالعه مجدد نمونه‌های سرم و فرآورده‌های پلاسمائی ایکترو-ژنیک که برای ایجاد یرقان تجربی در داوطلبان بکار رفته بود نشان داد که نامبرده‌گان حاوی آنتی ژن استرالیا هستند (7,8,9,10) بررسی مجدد اپیدمی معروف مدرسه Willowbrook بوسیله Krugman (۱۱) وجود آنتی ژن استرالیا را در MS₂ (که ایجاد هپاتیت سرمی کرده بود) تأیید کرد و درگیرندگان این سرم‌ها نیز آنتی ژن استرالیا مشاهده شده در صورتیکه MS₁ (که ایجاد هپاتیت عفونی کرده بود) دارای آنتی ژن نبود و درگیرندگان هم آنتی ژن استرالیا مشاهده نشد.

عکس العمل تزریق آنتی ژن استرالیا در گیرندگان بیکی از سه شکل زیرتظاهر میکند:

- گیرنده دچار یرقان میشود (علائم بالینی و آزمایشگاهی مثبت).

- گیرنده دچار آسیب کبدی بدون علائم بالینی، فقط با علائم آزمایشگاهی مثبت میشود.

- و یا بدون بروز علائم بالینی و آزمایشگاهی منجر به پیدایش پادتن در گیرنده میشود.

آنتی ژن می‌تواند پس از بهبود، نیز ممکن است ماهها یا سالها ادامه پیدا کند. در نصف گیرندگان داوطلب (MS₂)، آنتی ژن لااقل تا سه سال در خون باقی بود. (12)

در بررسی اپیدمی‌های هپاتیت عفونی که منشاء واحد و مشخصی

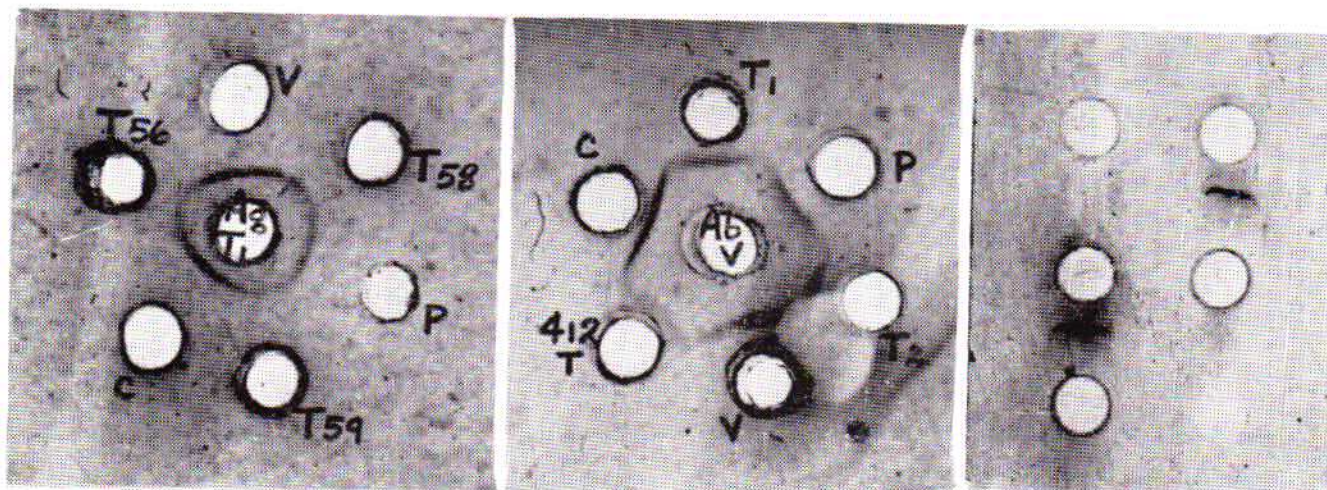
که به نسبت ۰/۹ تا یک گرم درصد میلی لیتر با تامپون فوق مخلوط میشود انجام میگردد. بعد از پختن، ژله بدست آمده را روی صفحات شیشه‌ای با اندازه‌های ۱۲/۵ در ۱۰ سانتیمتر به ضخامت ۲/۵ تا ۳ میلیمتر میریزیم. سپس سوراخ‌هایی بقطر ۴ میلیمتر در سه ردیف که فاصله هر یک از ردیفها از دیگری شش میلیمتر است روی ژل تعبیه میکنیم. (شکل ۱) در این روش، آنتی کور بطرف کاتد و آنتی ژن بطرف آنود حرکت مینماید بهمین جهت در سوراخ میانی، سرم مورد مطالعه و در سوراخ‌های طرف قطب مثبت و منفی بترتیب آنتی کور و آنتی ژن قرار میگردد. این صفحات با تامپون تهیه شده فوق بمدت سه ساعت تحت جریان الکتریکی از قرار هر ۲/۵ سانت ۸ میلی آمپر قرار گرفته و بعد از اتمام مدت مذکور نتایج حاصله، از روی رسوب در محل آنتی کور یا ژن، خوانده میشود.

۲- ایمونو دیفوزیون باروش تغییر یافته پرنس Prince (18) = محلول تامپون Tris Buffer pH 7.8 و آگاروز Agarose را بنسبت ۱/۸ گرم درصد میلی لیتر با آب مقطر مخلوط کرده و بلافاصله بعد از پختن، حجم مساوی تامپون مذکور را به ژل بدست آمده اضافه مینمائیم. بدینترتیب غلظت آگاروز معادل ۰/۹ گرم درصد میگردد. ژل مذکور را روی صفحات شیشه‌ای میریزیم و بعد از سرد شدن، در محیط یک دایره سوراخ‌هایی بقطر ۳ میلیمتر که فاصله آنها از یکدیگر و از سوراخ محیط دایره ۶ میلیمتر است روی ژل تعبیه مینمائیم (شکل ۲ و ۳) میتوان در مرکز دایره آنتی کور و در سوراخ‌های اطراف آنتی ژن قرارداد یا برعکس. ۴۸ ساعت تا یک هفته بعد از شروع آزمایش، رسوب بین آنتی کور و آنتی ژن در فواصل بین سوراخ‌های محیطی و سوراخ مرکزی ظاهر میشود،

سرعت و دقت جواب با روش ایمونو پرسبیبتاسیون الکتروفورز بیشتر است و همانطور که ذکر شد در مدت سه ساعت میتوان تعداد زیادی سرم را مورد مطالعه قرار داد، در حالیکه دقت جواب با روش ایمونو دیفوزیون کمتر است و مدت بیشتری وقت لازم دارد بطوریکه نمیتوان زودتر از یک هفته جواب لازم را دریافت کرد. باید تذکر داد که در پیدایش رسوب، غلظت نسبی آنتی ژن و آنتی کور حائز اهمیت است.

میتوان بعد از پیدایش رسوب صفحات حاوی ژل را ۴۸ ساعت در آب نمک و دو ساعت در آب مقطر قرارداد تا بعد از خارج کردن و خشک شدن، رنگ آمیزی بطریق آمیدو شوارتز Amidoschwartz انجام گیرد. نتایج - نسبت شیوع آنتی ژن در خون دهندگان حرفه‌ای و افراد داوطلب ایرانی در جدول شماره یک مشاهده میشود. با وجودیکه تعداد آزمایش شدگان بحد کافی بسالا نیست میتوان گفت نسبت وجود آنتی ژن استرالیا در خون دهندگان حرفه‌ای، بنحوقابل توجهی، از خون دهندگان داوطلب و افراد سالم، که داوطلبانه فقط یکبار خون اهدا کرده‌اند، بالاتر است و بنظر میرسد با بررسی تعداد بیشتر، تفاوت حاصله از این هم بالاتر باشد.

بررسی ماهیت آنتی ژن‌ها و آنتی کورهای بدست آمده با مقابله نمودن آنها با سرمهای خارجی، خط رسوبی منفرد و پیوسته ایجاد کرد که نشانه یکی بودن آنتی ژن بدست آمده در ایران با آنچه در کشورهای خارج بدست آمده است میباشد. گرچه نتایج حاصله در ایران نسبت به نتایجی که در کشورهای مختلف جهان گرفته شده، مشخص شیوع متفاوت آنتی ژن استرالیایی از نظر جغرافیایی است ولی بیش از یک نوع آنتی ژن مشاهده نشد و تفاوتی

شکل (۳)

شکل (۲)

شکل (۱)

Ag = Antigen; Ab = Antibody; V = Vienna serum
C = cornell serum; P = Prince Serum; T = Tehran

جدول شماره (۱)

شیوع آنتی ژن استرالیا در افراد سالم و خون دهندگان حرفه‌ای

محل	موارد مثبت آنتی ژن
پاریس	۴/۰٪
توکیو	۱۰/۰٪
مینسوتا	۲۵/۰٪
نیویورک	۱/۰٪
کوبن هاگن	۳/۰٪
تهران (افراد داوطلب)	۵۹/۰٪
تهران (خون دهندگان حرفه‌ای)	۴/۱٪

جدول شماره (۲)

نسبت شیوع آنتی ژن و آنتی کور استرالیا در بیماران هموفیلیک

محل	موارد مثبت آنتی کور	موارد مثبت آنتی ژن
میلان	۳۳٪	۲٪
پاریس	۱۷/۹٪	۶٪
آتن	۱۳/۵٪	
وین	۴۰٪	۳٪
نایمکن	۱۵٪	۸٪
نیویورک	۴۲٪	
تهران	۲۸/۳٪	۹/۰٪

ویروس هپاتیت سرمی است؟ پاسخ قطعی وجود ندارد معنادار دلایلی بر تائید این نظریه ارائه شده است :

- در سرمهای متراکم شده‌ای که حاوی آنتی ژن استرالیا است و در این مورد واکنش ایمونولوژیک مثبت نشان میدهد ، با میکروسکپ الکترونیك ذرات ویروس مانند بطول ۳۰-۲۰ مشاهده میشود در صورتیکه این ذرات در سرم اشخاص سالم دیده نمیشود (20, 19).

- اندازه ذرات نامبرده با نتایجی که از فیلتراسیون ویروس هپاتیت سرمی بدست آمده تطبیق میکند .

- تفکیک آنتی ژن نامبرده از ذرات ویروس مانند بهیچوجه مقدور نیست .

- آنتی کورهای رسوب دهنده آنتی ژن استرالیا ، ذرات نامبرده را آگلوتینه میکنند و بنظر میرسد آنتی ژن در ذرات نامبرده ادغام شده است .

- روش ایمونوفلورسانس نشان میدهد که آنتی ژن استرالیا در سلول پارانشیم کبدی جایگزین میشود (21, 22)

- در شکل کامل هپاتیت ، در دوره کمون و مرحله حاد بیماری ذرات و آنتی ژن در سرم ظاهر شده و در دوره نقاهت تدریجاً ناپدید میشوند این رویه با سیریک عامل عفونی تطبیق میکند .

باید تذکر داد دلایلی نیز بشرح زیر مبنی بر ویروسی نبودن آنتی ژن وجود دارد :

- ذرات نامبرده حاوی اسید نوکلئیک، که در ویروسها وجود دارد، نیستند .

کشت ذرات در محیطی که معمولاً ویروسها رشد مینمایند تاکنون موفقیت آمیز نبوده است. ولی نکته اصلی ارتباط اختصاصی آنتی ژن با هپاتیت سرمی است که عملاً مشاهده میشود نه یکی بودن آنتی ژن و ویروس از نظر تئوری .

امروزه دلایل کافی در تائید عفونت زائنی خون وفر آورده‌های پلاسما می

هم بین آنتی کورهای موجود در نمونه‌های ایرانی با نمونه‌های خارجی از سه کشور مختلف دیده نشد .

با وجودیکه هیچ کدام از بیماران هموفیلیک ما سابقه آنتی ژنمی یا یرقان واضحی نداشته‌اند معنادار نتایج حاصله، یافته‌های دیگران را مبنی بر شیوع آنتی کور استرالیا در هموفیلیها و بیماران کریسمس تائید مینماید (جدول شماره ۲) .

بحث

نکته قابل توجه در بررسی آنتی ژن استرالیا در بیماران مبتلا به هموفیلی، تفاوت محسوسی است که از نظر مثبت بودن آنتی کور در بیماران ایرانی، با مقایسه با بیماران خارجی، مشاهده میشود یکی از علل این تفاوت ، حساسیت روش‌های مختلف است از نظر حساسیت روش ثبوت مکمل.

Immunodiffusion, Immuno-precipitation electrophoresis, (Complement fixation)

بهیچوجه مشابه نیست و طریقه اخیر بخصوص در مورد جستجوی آنتی کور بر روش‌های دیگر رجحان دارد. نکته دیگری که شاید در توجیه علت این تفاوت بدون تأثیر نیست ، رواج استعمال فراکسیونهای متراکم آنتی هموفیلیک در کشورهای خارجی است که تصور میرود حاوی آنتی ژن بیشتری است و شاید علت بالا بودن موارد مثبت در نیویورک باین علت باشد ، بدیهی است برای تعیین نسبت حقیقی باید ضریب تصحیح شیوع آنتی ژن را در خون دهندگان هر کشور در نظر گرفت در مورد گروه داوطلب (اشخاص سالم) شیوع آنتی ژنمی در ایران با کشورهای خارج تطبیق میکند.

بررسی خون دهندگان حرفه‌ای، وجود آنتی ژن استرالیا را در ایران بالاتر از گزارشهای خارجی نشان میدهد ، بدیهی است عوامل محیطی متناسب با حرفه این گروه احتمال آلودگی را در خون دهنده حرفه‌ای و بالنتیجه در گیرنده خون زیادتر میکنند با وجودیکه هنوز برای این سؤال که آیا آنتی ژن استرالیا همان

که امکان دارد به سیر و منجر شود، وجود دارد بنابراین شیوع واقعی هپاتیت بعد از ترانسفوزیون از رقم نامبرده در فوق هم بالاتر است (بیش از ۱۵۰۰۰۰۰۰ در سال). با توجه باینکه بوسیله روش های فعلی ۳۰-۴۰ درصد ناقلین آنتی ژن استرالیا قابل شناسائی هستند با اینحال همین تعداد هم که فقط ۱-۲ درصد خون دهندگان را تشکیل می دهند رقم قابل ملاحظه ای است که نمی توان از آن صرف نظر کرد و توجه بآن موجب میشود که از بروز هپاتیت سرمی در اثر ترانسفوزیون کاسته گردد. (26)

در خاتمه با توجه به شیوع آنتی ژن استرالیا در خون دهندگان حرفه ای تهران، و با در نظر گرفتن نتایج تحقیقاتی که در اروپا و آمریکا انجام یافته است، توجه مسئولین امر را به اهمیت بررسی کلیه خون دهندگان از نظر وجود آنتی ژن استرالیا جلب میکند. این نکته ارزش قابل توجهی از لحاظ پیشگیری مبتلایان به هپاتیت دارد، باین امید که در آینده از ازدیاد مبتلایان به آسیب جبران ناپذیر کبد در ایران جلوگیری شود. بخصوص که پیشرفت سریع پزشکی و گسترش مراکز واکسیناسیون و غیره و بالاخص توسعه دامنه مصرف خون و فرآورده های پلاسمائی در آینده، بدون شك سبب گسترش و شیوع بیشتر هپاتیت سریک خواهد شد.

که حاوی آنتی ژن استرالیا هستند وجود دارد (23) Barker و همکارانش نشان دادند که پلاسما حاوی آنتی ژن استرالیا لااقل در ۷۸٪ گیرندگان ایجاد آنتی ژنمی و یا هپاتیت میکند. حتی سرم يك ناقل سالم آنتی ژن دره مورد از ۱۴ گیرنده هپاتیت و خیم ایجاد کرد.

از بررسی گیرندگان خون توسط Gocke (24) اطلاعات بیشتری بدست آمد. بر حسب این بررسی، ۷۵٪ بیمارانیکه خون آلوده به آنتی ژن استرالیا دریافت کردند به هپاتیت مبتلا شدند در صورتیکه مبتلایان به هپاتیت در بیمارانی که خون آنتی ژن منفی دریافت کرده بودند فقط ۶٪ بود و این تفاوت فاحش خطر ایجاد هپاتیت را توسط آنتی ژن استرالیا بوضوح تأیید میکند.

سازمان ملی بهداشت آمریکا (NIH) در بررسی مقدماتی خود این رقم را در حدود ۷۵٪ در مقابل ۳۰٪ گزارش میدهد ضمناً Okochi و همکارانش نیز نتیجه مشابهی اعلام کرده اند. (25) سازمان تحقیقات بهداشتی آمریکا (N. R. C) مبتلایان به هپاتیت متعاقب ترانسفوزیون را ۳۰۰۰۰ مورد در سال تخمین زده است که از این رقم ۱۵۰۰-۳۰۰۰ مورد بمرگ منجر شده است. چون لااقل در مقابل هر هپاتیت واضح پنج مورد هپاتیت بدون علامت،

REFERENCES :

- 1- Zuckerman, A.J. Viral Hepatitis and the Australia - SH antigen; Nature, 1969, 223, 569.
- 2- Zuckerman, A.J. 1970, Virus Diseases of the Liver, Butterworth's. London, 1970.
- 3- Blumberg, B.S., Bull. N.Y. Acad. Med. 1964, 40, 377.
- 4- Blumberg, B.S., Alter, H.J. & Visnich, S. 1965, J. Am. med. Ass. 91, 541.
- 5- Blumberg, B.S., Sutnick, A.I. London, W.T. Bull. N.Y. Acad. Med. 1968, 44, 1566.
- 6- Prince, A.M., Proc. natn. Acad. Sci. U.S.A. 1968, 60, 814.
- 7- Prince. A.M., Hargrove, R.L. Szmunes, W. Cherubin, C.E. Fontana; V.J. Jeffries, G.H., New Engl. J. Med. 1970, 282, 987.
- 8- Krugman, S. Giles, J.P. J. Am. med. Ass. 1970, 212, 1019.
- 9- Barker, L.F. Shulman. R. Murray, R., Hirschmann, R.J. Ratner, F. Diefenbach, W.C.C., Geller, H.M., ibid, 1970, 211, 1509.
- 10- Zuckerman, A.J. Taylor, P.E., Nature, 1969, 223, 81.
- 11- Krugman, S., Giles, J.P., Hammond, J. J. Am. med. Ass.- 1967, 200, 365.
- 12- Giles, J. P., McCollum, R. W., Berndtson, L. W., Jr., Krugman, S., New Engl. J. Med., 1969, 281, 119.
- 13- Chang, L.W. O' Brien, T.F. Lancet, 1970, ii, 59.
- 14- Delprete, S., Constantino, D., Doglia, M., Graziana, A. Ajdukiewicz, A. Dudley, F.J. Fox, R.A. Sherlock, S., Lancet, 1970, ii, 579,
- 15- Giles, J. P. Krugman, S. Symposium on Virus Hepatitis Antigens & Antibodies, Abstract Volume, XIIIth Interanational Congress of Haematology, München, 1970, p. 215.

- 16- Mandalaki, T. Personal Communication.
- 17- Krassnitzky, O. Pesendorfer, F. Wewalka, F. Dtsch. med. Wschr. 1970, 95, 249
- 18- Prince, A.M. Proc. natn. Acad. Sc. 1968, 60, 814.
- 19- Bayer, M.E. Blumberg, B.S. Werner, B. Nature, 1968, 218, 1057.
- 20- Almeida, J.D. Zuckerman, A.J. Taylor, P.E. Waterson, A.P. Microbios, 1969, 2, 117.
- 21- Nowoslawski, A. Brzosko, W. Madalinski, K. Krawczynski, K. Lancet, 1970, i, 494.
- 22- Millman, I. Zavatore, V. Gerstley, B. Blumberg, B.S. Nature, Lond. 1969, 222, 181.
- 23- Barker, L. Shulman, N.R. Murray, R. Hirschman, R. Ratner, F. Diefenbach, W. Gellon, H., J. Am. med. Ass. 1970, 211, 1509.
- 24- Gocke, D. Greenberg, H. Kavey, N. Lancet, 1969, ii, 28.
- 25- Okochi, K., Mukarami, S. Vox Sanguinis, 1968, 15, 374.
- 26- Taswell, H.F. Shorter, R. Poncelet, T. Symposium on Virus Hepatitis Antigens & Antibodies, Abstract Volume, XIIIth International Congress of Haematology, 1970,
- 29- Taswell, H.F. Shorter, R. Poncelet, T. Symposium on Virus Hepatitis Antigens and Antibodies, Abstract Volume, XIIIth International Congress of Haematology, München, 1970, p. 217.

REFERENCES TO TABLES:

- 1- Soulier, J.P. Symposium on Virus Hepatitis Antigens and Antibodies, Abstract Volume, XIIIth International Congress of Haematology, München, 1970, p. 217.
- 2- Okochi, K. Saito, N. Mayumi, M. Haguino, Y. *ibid*, p. 217.
- 3- Taswell, H.F. Shorter, R. Poncelet, T. *ibid*, p. 217.
- 4- Prince, A. M. Abstracts, VIth Congress of the World Federation of Haemophilia, 1970, Baden, Austria.
- 5- Per Lous, Henrik Olesen, Peter Skinhj, Lancet, 1970, ii, 119.
- 6- Vergani, C. Mannucci, P.M. Abstracts, VIth Congress of the World Federation of Haemophilia, 1970, Baden, Austria .
- 7- Soulier, J.P. Benamon- Djiane, D. Gentil, C., Josso, F. *ibid*.
- 8- Schizas, N. Mandalaki, T. Achimastos, J. Yannitsiotis, A. Demertzis, D., *ibid*.
- 9- Krassnitzky, O. Pesendorfer, F. Pilgerstorfer, H.W. *ibid*.
- 10- Kunst, V.A.J.M. Haanen, C. Willems' F. Th. C. *ibid*.
- 11- Prince, A.M., *ibid*.